

ضمیمه هفتگی روزنامه همشهری
صاحب امتیاز: مؤسسه همشهری
مدیر مسئول: محسن مهدیان
سر دبیر: دانیال معمار
معاون ضمائم: پروانه بهرام نژاد
دبیر ویژه نامه: زکیه سعیدی
تحریریه: فرزین شیرزادی، سروش جنایی، سمیرا باباجانپور
ثریار و زبانهانی، حسن حسن زاده، شهره کیانوش راد
حمید رضایر سولی، بهاره خسروی و فاطمه لیاث

واحد فنی:

مدیر فنی: حامد یزدانی، مدیر هنری: مهدی سلامی
طراح گرافیک و صفحه آرایی: حمید یزدانی، سعید غفوری و امید روشنگر
عکس: گروه عکس همشهری، ویرایش عکس: کامبیز نویدی
صفحه خوانی: فرهاد غلامرضایی، فاطمه ناصری آلاشتی

چاپ: همشهری

توزیع و اشتراک:
موسسه نشر گستر امروز نوین
پدیرش آگهی: ۸۴۳۲۱۰۰۰

صندوق پستی:

۱۹۳۹۵۵۴۴۶
تلفن: ۲۳۰۲۳۴۶۴
نمابر: ۲۲۰۴۶۰۶۷

گروه ضمائم همشهری ناشر نشریات:

دوچرخه، بچه‌ها، خانواده، پایدار، اقتصاد،
تندرستی، خردنامه، داستان، دانستنیها،
سرزمین من، ماه، معماری، ۲۴، شهر نگار،
سرخ و محله

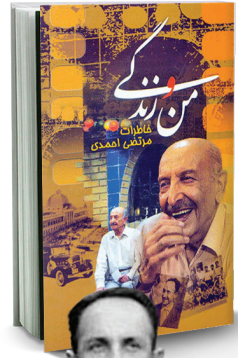
نشانی: تهران، خیابان ولیعصر ۴، سرسیده به پارک‌وی،
کوچه شهید قریبش، شماره ۱۴، روزنامه همشهری

بهترین قصه‌های تاریخی تهران
جایزه می‌گیرند

صفحات «روایت تهران» که پیش‌روی شمسات، به انعکاس روایت‌های خواندنی تاریخ تهران قدیم و سرگذشت شخصیت‌ها و نامداران، خیابان‌ها و گذرگاه‌ها، واقعه‌های تأثیرگذار و تاریخ شفاهی طهران تعلق دارد، با عکس‌های یادمانداز خاطرات تهران دیروز و قصه‌ها و ماجراهای پس‌پشت این عکس‌ها، شما هم می‌توانید در انتشار این صفحه که متعلق به خود شما و شهر شمسات ما راه‌همی کنید. «همشهری» بهترین عکس‌ها و قصه‌هایی را که برای ما ارسال می‌کنید با نام خودتان منتشر و به شما «همشهریان همراه» هدیه‌ای تقدیم می‌کند.
نشانی و شماره تماس ما: ۲۲۰۴۶۰۶۷-۴۴۲۰۲۳۴۵۵

کاتب فرهنگ محاوره بچه‌های تهرون

■ مرتضی حاج سیداحمدی (۱۳۰۳-۱۳۹۳)
■ کار ویژه: نگارش کتاب‌هایی درباره فرهنگ عامه مردم تهران

بیشتر فعالیت‌های مکتوب مرتضی احمدی درباره تهران مربوط به سال‌های پایانی عمر اوست. فرهنگ عامه، بخش مهمی از ادبیات ما را تشکیل می‌دهد و مرحوم احمدی برای نخستین بار فرهنگ محاوره‌های شهر تهران را مکتوب کرد؛ فرهنگی که بازگوکننده ادبیات مردم کوچه و بازار تهران بود. ادبیات عامیانه مردم تهران، آنچه مرتضی احمدی آن را به رشته تحریر درآورد، شاه‌کلید شناخت عقاید و افکار مردم عامه پایتخت را در بازه زمانی ۱۰۰ سال گذشته به دست می‌دهد؛ فرهنگی جذاب و خواندنی که اگر چه در ظاهر، کوچک‌بازاری و زرد جلوه می‌کند، اما با خود توشه‌ای از منش و رفتار تهرانی‌ها را همراه دارد.

مرتضی احمدی با نام کامل سیدمرتضی حاج سیداحمدی را بیشتر در کسوت یک بازیگر سینما و تلویزیون می‌شناسیم؛ مردی خوش‌بین و خوش‌سخن که او و طنین صدایش جاودان شده است.

مرحوم احمدی، با کتاب‌های «کهنه‌های همیشه‌نو» که ترانه‌های تخت حوضی را شامل می‌شود، «من و زندگی» خاطرات زندگی شخصی‌اش، «پر سه در احوالات ترون و ترونیا» و «فرهنگ بر و بچه‌های ترون» کلمه‌های ویژه، واژه‌ها، اصطلاحات و ضرب‌المثل‌های تهرانی را در سال‌های پایانی عمر خود نگاشته است. در حقیقت او با کوله‌باری از تجربه و آگاهی از ادبیات عامه تهران، بازیگری و ترانه‌خوانی، در سال‌های پایانی عمر خود توانسته داشته‌هایش را در قالب کتاب ماندگار کند.

محمود منبعی، تهران‌پژوه، درباره مرتضی احمدی می‌گوید: «سال‌ها با او رفاقت کردم و خاطرات خوشی از آن سال‌ها به یاد دارم. او زاده تهران و عاشق زادگاهش بود. به معنای واقعی حس تعلق محلی را در او دیدم. احمدی، کارمند راه‌آهن بود، ولی توانایی‌هایش در هنرهای مختلف، از او یک اسطوره ساخت. نکته جالب و بااهمیت درباره مرتضی، قدرت نویسندگی او بود. او می‌توانست بنویسد و همین باعث شد تا در سال‌های پایانی عمرش کتاب‌هایی خواندنی از او به یادگار بماند.»

منبعی ادامه می‌دهد: «او همیشه در حرف‌ها و خاطر‌اتش آنگونه از تهران و تهرانی‌ها حرف می‌زد که گویی با تک‌تک تهرانی‌ها هم‌منشین بوده است. مرتضی احمدی بخش مهمی از فرهنگ تهران را ثبت و ضبط کرده که قبل از او کسی چنین کاری نکرده بود. واژه‌ها و لغاتی که کاملاً مختص به تهرانی‌ها است. او ترانه‌های به قول معروف تخت حوضی را که در تهران رواج داشته در کتاب «کهنه‌های همیشه‌نو» جمع‌آوری کرده است. همان ترانه‌هایی که در اکثر نمایش‌ها و برنامه‌های تلویزیونی می‌خواند. او نخستین کسی بود که به سبک «بیات تهران»، شیوه‌ای از آوازخوانی را که ریشه در جنوب شهر تهران دارد، ابداع کرد و به خاطر آن هم به کار در رادیو دعوت شد.»

شمیران را یکجا ببینید!

فوت کرده‌اند، اما همه آنها به خوشنامی شهرت داشتند و زندگی هر یک داستانی شنیدنی دارد.»

صالحی که پیشنهادهایی برای انتقال این عکس‌ها به فضایی بزرگ‌تر و راه‌اندازی موزه‌ای عمومی هم داشته، می‌گوید: «این روزها از طریق گوشی همراه و فضای مجازی، عکس‌ها راحت‌تر به دستم می‌رسند. خیلی از آنهایی که در ایران زندگی نمی‌کنند عکس‌های قدیمی پدر و پدربزرگ‌هایشان را که اصالتاً شمیرانی بودند از طریق گوشی همراه به دستم می‌رسانند و من هم مشتاقانه آنها را به مجموعه عکس‌هایم اضافه می‌کنم.»

قدیمی‌ترین قابله شمیران، مردانی بالباس شمیرانی‌ها، میدان تجریش با نمایی کاملاً خلوت و بدون شلوغی، درشکه‌های مسافربری اول خیابان شریعتی کنونی، درخت قدیمی امامزاده صالح (ع) و ... تنها بخشی از مجموعه عکس‌های اوست و در میان آنها عکس‌هایی از دروازه‌های تهران، وقفنامه‌های قدیمی، رجال سیاسی و اسناد قدیمی هم دیده می‌شوند. در گوشه‌ای از اتاق نیز مجله‌های قدیمی، آرشیو روزنامه‌های اطلاعات و کیهان و مجله‌های فرهنگی، مرتب و منظم کنار هم‌دیگر قرار داده شده‌اند.

■ عباس صالحی (۱۳۳۵ تاکنون)
■ کار ویژه: جمع‌آوری عکس‌های قدیمی از آلبوم‌های خانگی

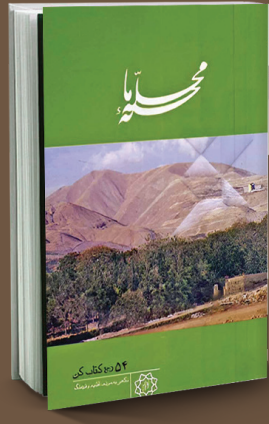
آلبوم پدربزرگ‌ها و مادربزرگ‌ها را که ورق بزیند حتماً چند قطعه عکس قدیمی سیاه و سفید می‌بینید؛ عکس‌هایی تاخورد به ترک‌هایی که نشان از قدمت آنها دارد. برخی از این عکس‌ها کنار میدان شهر، پارکی قدیمی یا رودخانه‌ای پر آب گرفته شده و هر یک از آنها سندی برای هویت تاریخی یک محله به شمار می‌آید. عباس صالحی از علاقه‌مندان به تاریخ شمیران است که با جمع‌آوری عکس‌های قدیمی و چاپ آنها، موزه‌ای در خانه‌اش راه‌اندازی کرده است. موزه عکس‌های عباس صالحی بازدید عمومی ندارد، اما گنجینه‌ای با ارزش به شمار می‌آید. صالحی درباره چگونگی جمع‌آوری این عکس‌ها می‌گوید: «خیلی از عکس‌هایی را که اینجا می‌بینید از طریق بچه‌ها یا نوه‌های ساکنان قدیمی شمیران تهیه کرده‌ام. اغلب عکس‌هایی که به دستم می‌رسند تاخورد و از بین رفته‌اند. بعد از بازسازی، آنها را در ابعاد بزرگ‌تر چاپ می‌کنم و به در و دیوار خانه می‌چسبانم. بسیاری از آدم‌هایی که عکسشان را به دیوار زده‌ام، خیلی سال است

۷۰ نفر برای ۲۰۰ محله

■ علیرضامانی (۱۳۵۷- تاکنون)
■ کار ویژه: مدیریت تحقیق کتاب‌های «محله‌ها»

محله‌های تهران امروز اگر چه با خیابان‌ها و بزرگراه‌ها محاصره شده و در دل خود انبوهی از آبار تمان‌ها و خانه‌های نونوار را جای داده‌اند، اما در پس این چهره مدرن، تاریخ و هویتی شنیدنی وجود دارد؛ از دارآباد و تجریش در شمال شهر که روزگاری روستایی خوش آب و هوا بودند در دل گستره شمیران، تا دلاب و طرشت در شرق و غرب تهران امروز که روزگاری با زمین‌های زراعی و باغ‌های سرسبز شناخته می‌شدند. تصور کنید مجموعه کتابی به دست شما برسد که تاریخچه هر محله را به رابی کم و کاست روایت کند؛ از چهره‌های مشهوری که روزگاری در محله زیسته‌اند تا خانه‌ها و عمارت‌های تاریخی، یخچال‌ها، آب‌انبار‌ها، سبک زندگی، وجه تسمیه و هر آنچه باید از تاریخچه آن محله بدانید. مجموعه کتاب‌های «محله‌ها» کار ویژه تهران‌پژوه جوانی است که اگر چه از سال ۱۳۸۹ فعالیت خود را در این حوزه آغاز کرده، اما مقالات و پژوهش‌های ارزشمندی برای شناساندن تاریخچه این شهر به ساکنانش نگاشته است.

علیرضامانی درباره شیوه تحقیق و نحوه نگارش کتاب‌های محله‌ها می‌گوید: «برای نگارش کتاب‌های محله‌ها ما ساخت فیلم برای هر محله یک تیم ۷۰ نفره متشکل از محقق، نویسنده، عکاس و ... زیر نظر معاونت فرهنگی شهرداری تهران تشکیل شد. من به عنوان مدیر تحقیق این پروژه، مسئولیت هدایت تیم، نظارت بر محتوا و ... را بر عهده داشتم. در گام نخست با همفکری تهران‌شناسان، ۲۰۰ محله ذاتی تهران را شناسایی کردیم که در نهایت منجر به چاپ ۱۷۰ کتاب محله‌ها و ساخت ۱۵۰ فیلم شد.» زمانی همچنان که در پژوهش‌ها و مقالات خود

نیز از شیوه تحقیق میدانی بهره می‌برد، درباره شیوه نگارش کتاب‌های محله‌ها می‌گوید: «در گام نخست، سراغ منابع مکتوب درباره محله‌ها رفتیم. در این مرحله کار کتابخانه‌ای انجام شد و تیم تحقیق هر آنچه درباره شخصیت‌ها، اماکن، وقایع تاریخی، فرهنگ، اقلیم، عکس‌ها، اسناد و ... در منابع مکتوب وجود داشت را استخراج کرد. علاوه بر پژوهش اینترنتی، یک تیم هم مسئولیت بررسی آرشیو همشهری محله‌ها را که مجموعه‌ای غنی از اطلاعات هویتی درباره تاریخ محله‌های تهران بود، بر عهده گرفت. سپس محققان ما به پشتوانه اطلاعاتی که در مرحله‌های قبل به دست آورده بودند، برای کسب اطلاعات بیشتر سراغ چهره‌های معتمد، شوراباران، امامان جماعت و ... رفتند و ۲۰۰ محله ذاتی تهران را در گفت‌وگو با هزار چهره معتمد پوشش دادند.» زمانی پس از مجموعه کتاب‌های محله‌ها، پژوهش‌های بسیاری درباره تاریخ تهران انجام داده‌است؛ از جمله پژوهش درباره موقوفات، مشاهیر و علمای تهران و نیز پژوهش‌هایی درباره تاریخ و هویت شهری و ... که در این سال‌ها در روزنامه‌ها و مجلات مختلف به چاپ رسیده است.